

Branko Balić 1930.-1976. : fotografije

Prelog, Milan; Maroević, Tonko

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **1978**

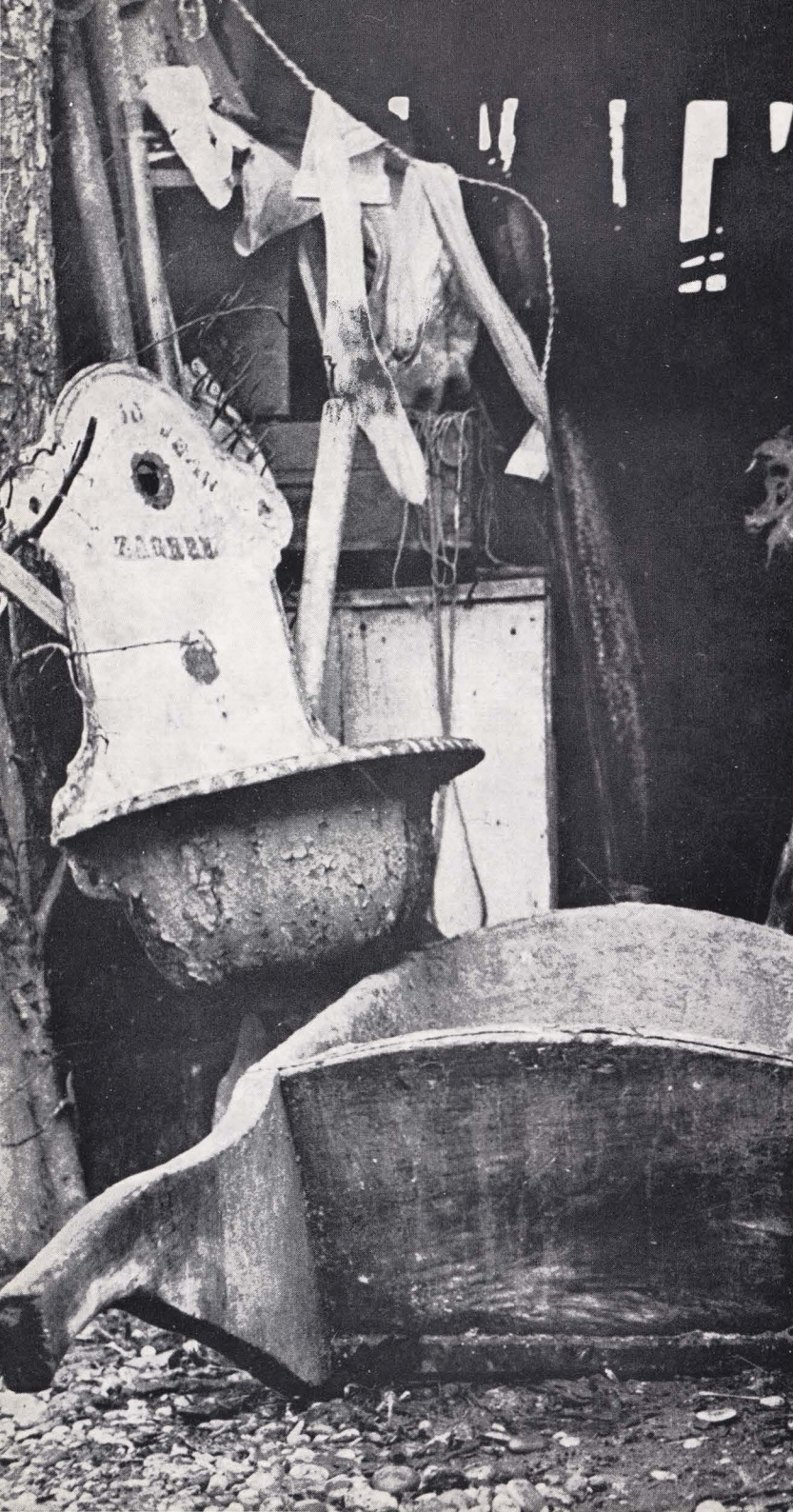
Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:254:494167>

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Repository / Repozitorij:

[PODEST - Institute of Art History Repository](#)

Centar za povijesne znanosti
Institut za povijest umjetnosti
Zagreb

Branko Balić

1930 - 1976

fotografije

Muzej za umjetnost i obrt
Zagreb
Trg Maršala Tita 10
rujan 1978.

Centar za povijesne znanosti
Institut za povijest umjetnosti
Zagreb

Branko Balić

1930 - 1976

fotografije

Muzej za umjetnost i obrt
Zagreb
Trg Maršala Tita 10
rujan 1978.

Ovim izborom dijela umjetničke ostavštine Branka Balića suprotstavljamo se nepravdi jedne prerane smrti. Posve je sigurno da su njegove budne, pažljive oči mogle još mnogo toga otkriti, no ova izložba jasno pokazuje da nam je on već mnogo toga dao.

Kao čuvar ostavštine, sredina s kojom je Branko Balić bio povezan od studija pa do smrti, nastoji i nastojati će i dalje da održi živu prisutnost njegova djela.

Milan Prelog

Branko Balić bio je jedan od prvih naših povjesničara umjetnosti koji su izvan i mimo pisane riječi potražili puteve svjedočenja o likovnim djelima i pronašli nove načine sudjelovanja u društvenom i umjetničkom životu sredine. Premda se na samom početku stručnog rada okušao kao publicist, a čitav svoj kratki vijek ostao je pasioniranim sakupljačem kulturne i etnografske baštine, ipak ćemo njegov najpotpuniji ulog naći u fotografskoj interpretaciji slika, kipova i prostora, u dugogodišnjem profesionalnom i ljudskom naporu da što adekvatnije predstavi složene svjetove oblika i mnogostruku pojavnost umjetnosti i zbilje.

Kad pogledamo njegovu ostavštinu od preko 13.000 negativa, neizbježno ćemo ustvrditi da je težište Balićeva fotografskog opusa u prezentaciji i tumačenju likovnih djela, te fiksiranju ambijenta i ljudi iz tog istog područja, pa je on s pravom okršten »kroničarom koji je bilježio lica što promiču u svijetu umjetnosti« (R Putar). Možda smo stoga čak i pomalo nepravedni prema drugim aspektima Brankova rada, ali njegovo svjedočanstvo o našim (pretežno likovnim) umjetnicima čini nam se posebno nezamjenjivim, S opravdanom pristranošću odlučujemo se, dakle, predstaviti samo određeni segment cjeline (u ovoj, izrazitije komemorativnoj nego li retrospektivnoj prigodi); međutim, s punim uvjerenjem kako ipak ocrtavamo temeljne obrise autorova stvaralaštva.

Fotografije slika i kipova svojevrsni su »prijevodi« s jednog plastičkog jezika na drugi; svjesna redukcija svjetlosti i tonova, uz odgovarajuću vizuru, ne može biti rezultat mehaničke radnje, te nužno zahtijeva više ili manje umješnosti. A fotografije prostora i osoba već su svojevrsne »kritičke interpretacije«, te osim poznavanja i razumijevanja pretpostavljaju i kreativni zahvat, slobodu izbora zamislivu jedino u okrilju (makar i tzv. primijenjene) umjetnosti. I disciplinom *métiera* i snagom vizualne preobrazbe, Branko Balić je rijetka, nemimolazna pojava u novijoj hrvatskoj fotografiji.

Koliko li je samo strogosti i strpljenja trebalo da se iznudi pravi odjek djela i lica brojnih stvaralaca, a koliko pak osjetljivosti i dosjetljivosti da se snimkom

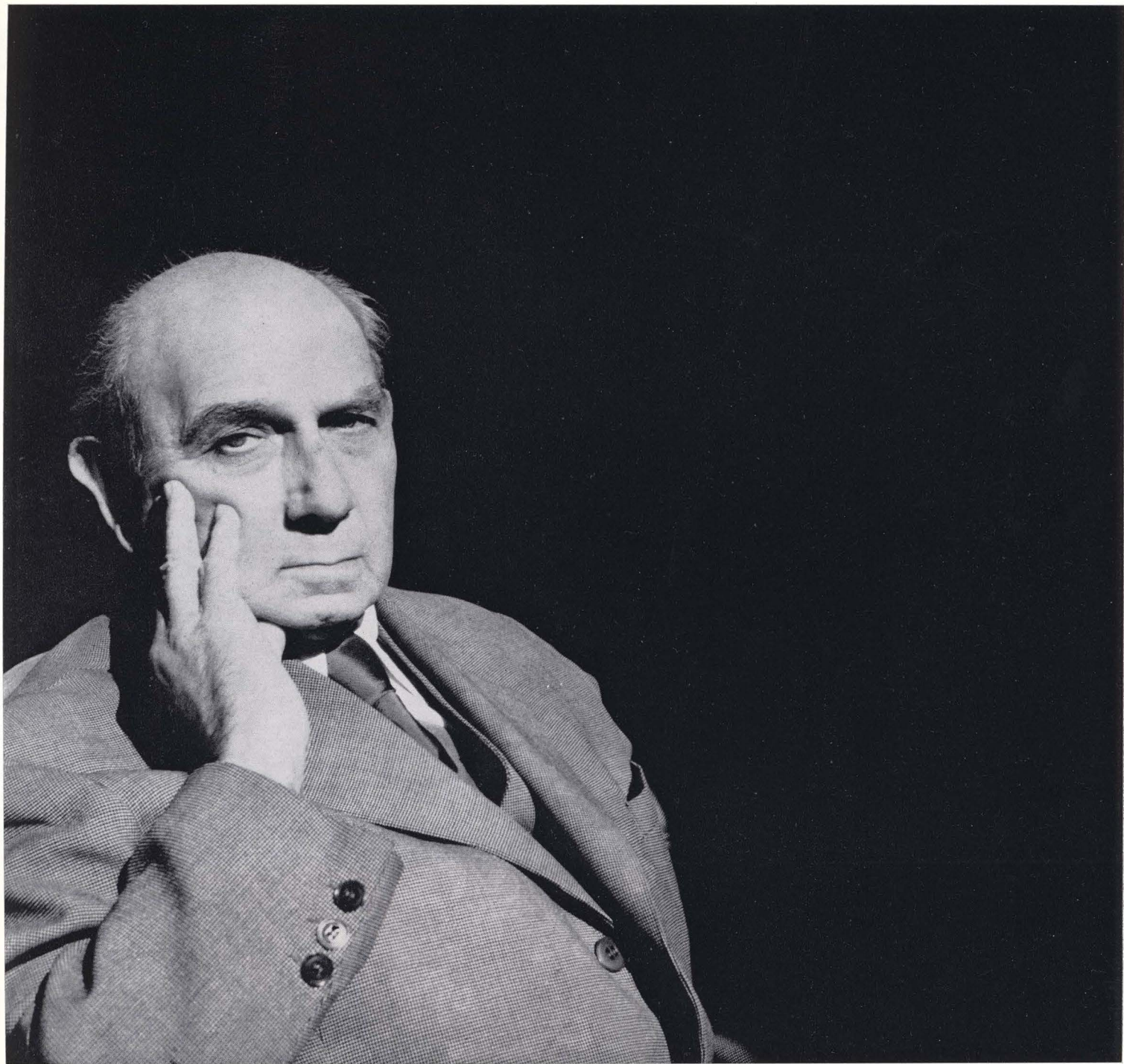
zautave različite, neponovljive situacije — primjerice: groteskna, ludička atmosfera sastanaka »Gorgone«, prizori s kiparskog skupa u Kostanjevici ili zajednički rad u Studiju crtanog filma. Radi postizanja maksimalne izražajnosti Balić je morao duboko proniknuti u karakter pojedinih likova i raščlaniti svojstva njihovih tipičnih emanacija; po potrebi razoružavati prisnošću ili pak čuvati dostojanstvenu razdaljinu. Nezamisliva bi inače bila opuštena podrugljivost Ive Steinera, odnosno, majestetična izdvojenost Oskara Hermana. Bez intencionalnog »pokrića« u pojedinim opusima neka bi rješenja mogla djelovati ishitreno; recimo, perspektivno smanjivanje nizova kvadrata na portretu Ivana Picelja, ili zasljepljujuća bjelina što okružuje lik Vlade Kristla. U dubinskom su suglasju s radovima portretiranih i mreža tamne sjene koja rubi obraz Julija Knifera i razbacani predmeti u ostavi pokraj kojih sjedi Matija Skurjeni i posječena debla iza Slavka Stolnika i karakteristične brazde na licu Frane Šimunovića. Ni kod glumaca Balić nije propustio naći amblematičnu gestu i grimasu: odmjeren i samosvjestan odraz u zrcalu kod Bele Krleže, ekstrovertirani i priljepčivi smijeh Pere Kvirgića, melankolično koketan pogled nekih mlađih glumica. A što kazati o dubokoj sjeti Milane Hrčić-Balić ili o prigušenoj panici Milana Mikca; usuđujemo li se izustiti da je kamera zabilježila predosjećanje smrti?

Neotkloniva je opaska Waltera Benjamina kako je ljudsko lice posljednje utočište kultne vrijednosti i kako jedino fotografije bližnjih zadržavaju i danas auru koja je nekoć odlikovala isključivo umjetnička djela. Doista, čutimo posebnu sklonost za predmete i površine načinjene na našu sliku i priliku, i teško je odoljeti pozivu na sentimentalno putovanje u vlastitu prošlost, što ga emitiraju i ovdje izložena lica »naših dragih suvremenika« (koja bismo, dakako, voljeli vidjeti i u nekoj mapi ili knjizi). Bilo da je riječ o preminulima, kojih se s uzbuđenjem prisjećamo, bilo da je riječ o živima, koje s nostalgijom pamtimo kao drugačije i mlađe — u svakom slučaju ne ostajemo ravnodušni na znakove protekloga i nepovratnoga. Premda ne dijelimo Baudelaireovu zajedljivost, moramo se s njim složiti da je društvo Narcis, te da rado motri svoju sliku na metalu (odnosno, na papiru i emulziji).

Međutim, naša zahvalnost Branku Baliću zbog prepoznavanja bivšega, bliskog ali već minulog vremena, ne daje nam pravo da previdimo njegov osobni udio, pa i stanovitu autonomiju izraza. Prije svega, on se ogledao i u samostalnim kompozicijama: strukturalnim etidama na način »novih tendencija«, s jedne strane, a slikovitim »isječcima iz života« i »prizorima s ulice«, s druge, gdje možemo nabrojiti likove sa sajмова, dječake, ugljenare pse, Čigančad i sl. Zatim, Balić nije bio pasivni registrator; snimajući umjetnine vodio je računa o njihovoj tvornosti ali i o duhovnim protegama, a posebno u slučaju najučestalije obrađivane keramike, »koju je kamerom znao monumentalizirati do dimenzija skulpture« (Ž. Čorak). Konačno, Branko kao portretist ponašao se kao prijatelj i znalac, kao suputnik i sustvaralac: pristupao je osobi gonetajući znamenje djela i izazivajući zgodu u kojoj bi se stav i kadar mogli poklopiti s imanentnom poetikom.

Da su njegovi rezultati razmjerno sustavni i koherentni, dokazuje to što ih osjećamo »datiranima« i »stilski obilježenima«. Najznačajnija portretna ostvarenja potječu iz ranih šezdesetih godina, iz faze kad je čitava naša umjetnost bila polarizirana temeljnim krajnostima — od patetičnog naglašavanja osobnosti (na liniji enformela i egzistencijalističkih ideja) do zanijekanog i sasvim potisnutog individualizma (prema ideologiji »novih tendencija«). Balićeve fotografije dokumentiraju oba stremljenja istodobno: nikad do kraja reporterske i nikad u cjelini »režirane«, iako kod nekih pretežu poza i konvencija, a kod drugih kao da još čujemo »klik« boga Kairoso. Ipak, moramo pretpostaviti da većinom zavise o »previzualizaciji«, o provedbi određene zamisli, uz tek dobrodošlu pomoć sretnoga slučaja. Ustrajnom nastojanju morala se odazvati i sama materija, pa ćemo s razlogom zaključiti kako su mnogi portreti Branka Balića upravo primjerni po stapanju ikoničkih sa simboličkim vrijednostima.

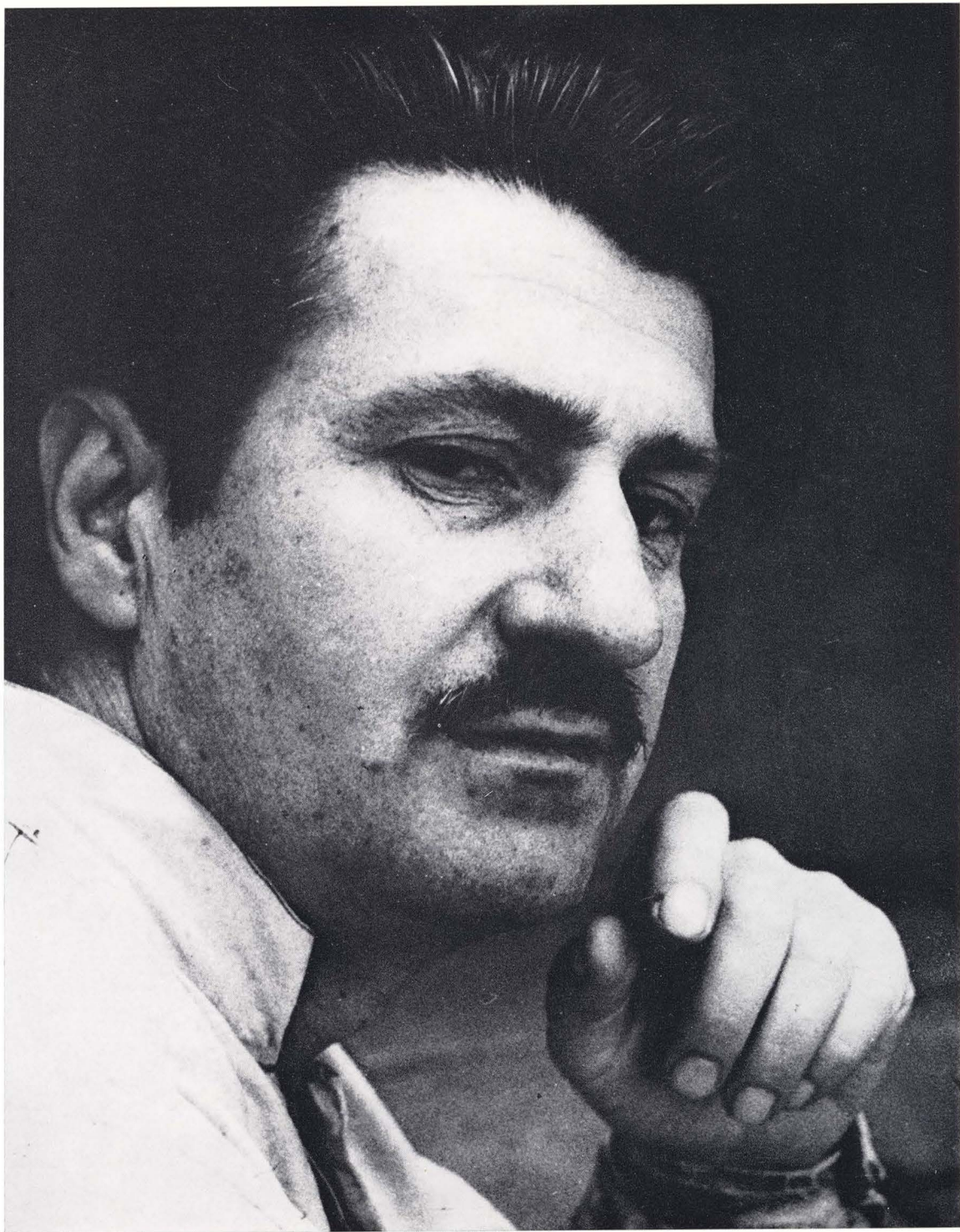
Tonko Maroević

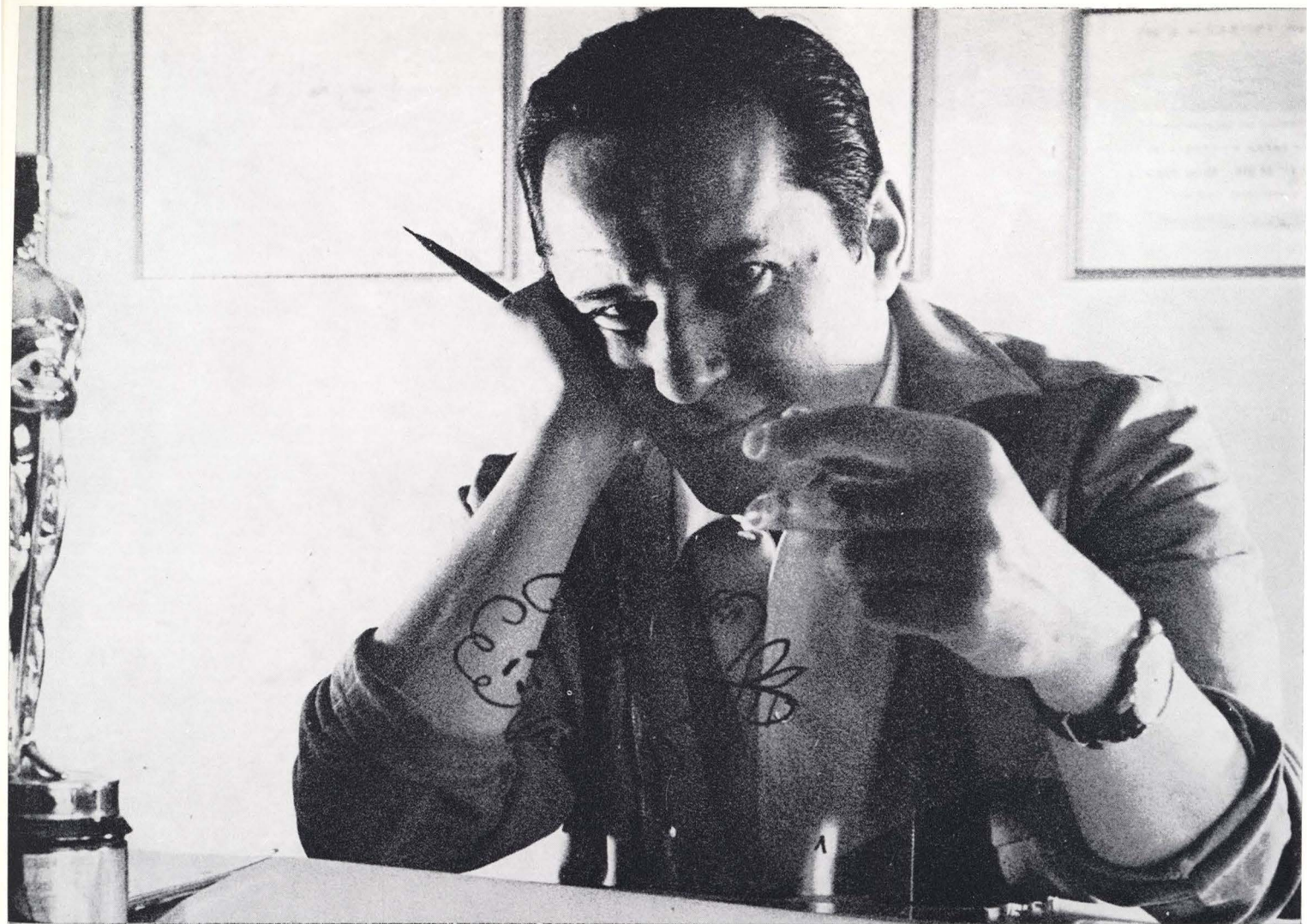

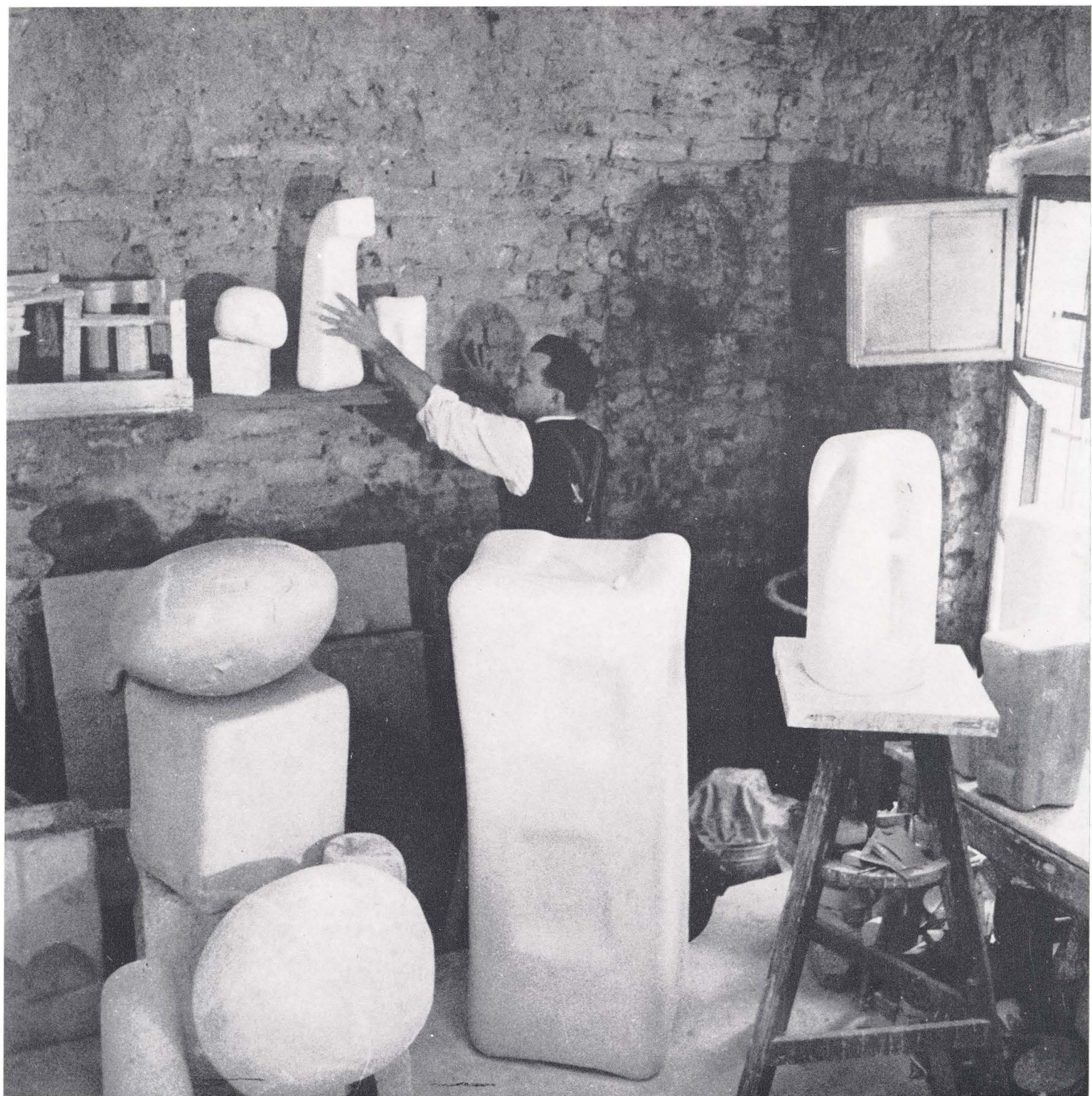

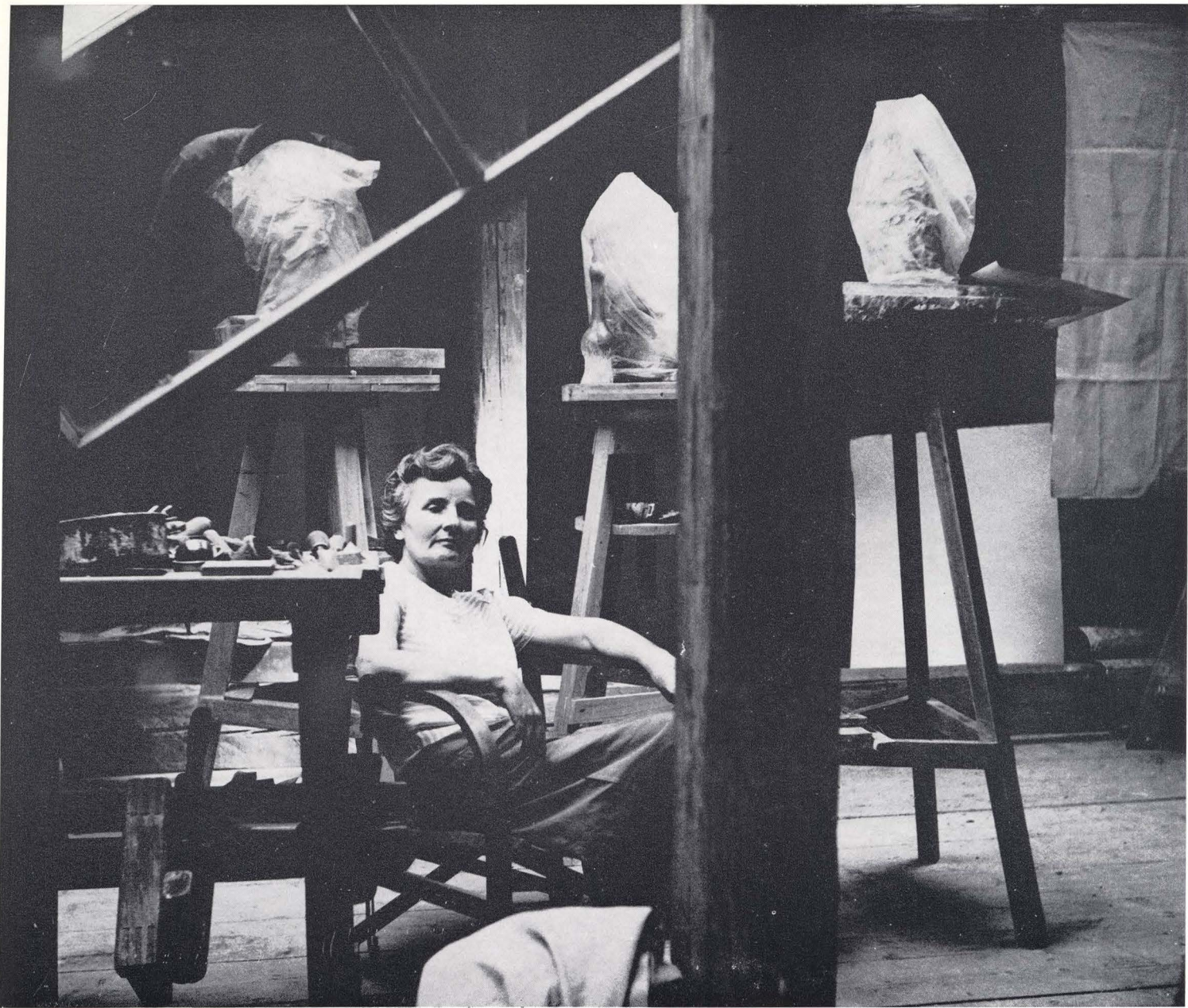

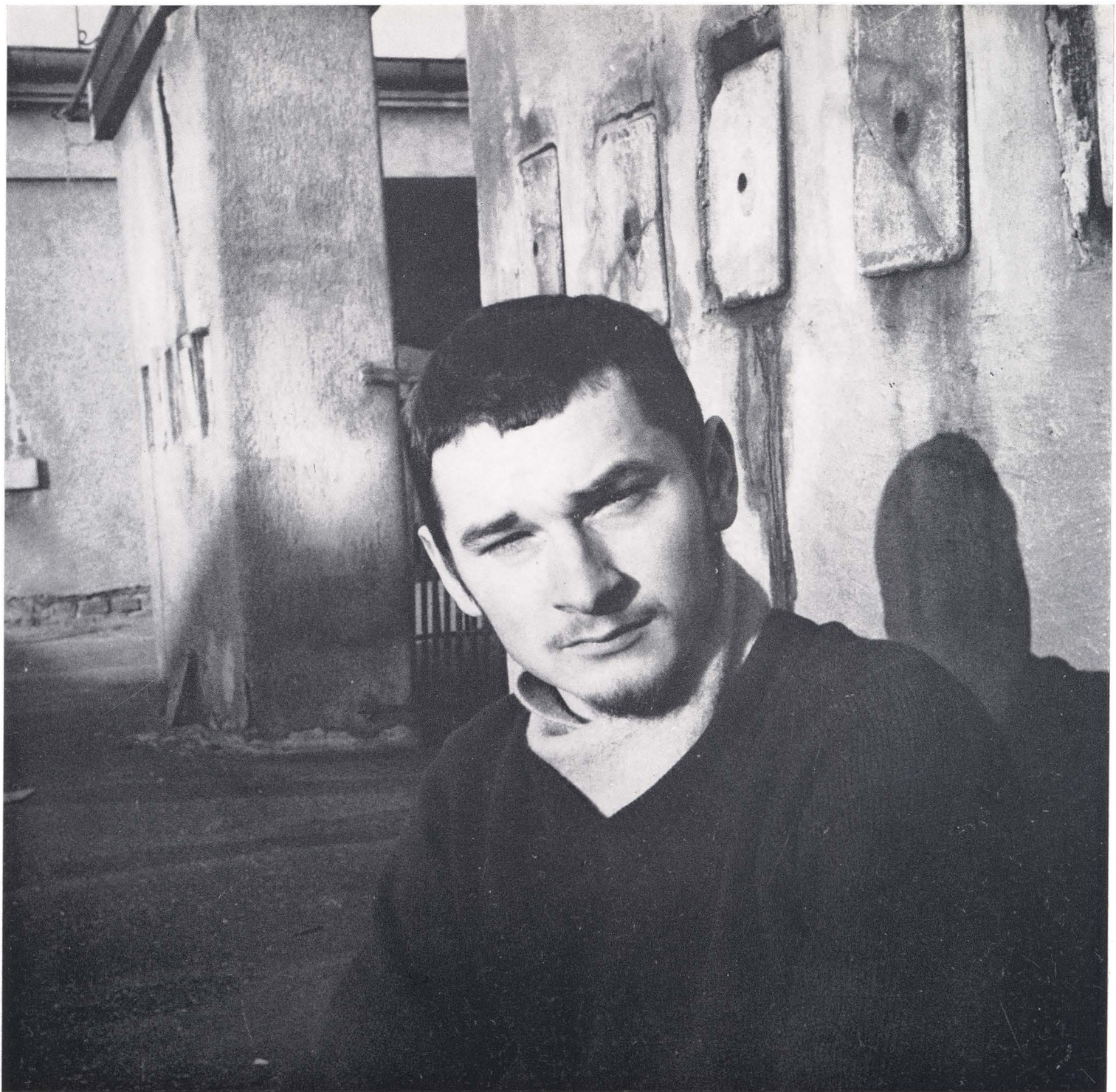

Katalog

1. Mama
2. Seka
3. Katarina Planić
4. Ivo Serdar
5. Roža
6. Maneken I.
7. Maneken II.
8. Djevojčica
9. Dječak
10. Pas
11. Ugljenari
12. Ugljenar
13. Matija Skurjeni
14. Oskar Herman
15. Mato Grković
16. Vanja Radauš
17. Kipar
18. Čaj u Ščrbincu
19. Ivan Kožarić
20. Miroslav Šutej
21. Gorgona I.
22. Gorgona II.
23. Edo Murtić
24. Ljubo Ivančić
25. Ivan Picelj
26. Duško Vukotić
27. Ana Karić
28. Eugen Feller
29. Zlatko Bourek
30. Zvonko Lončarić
31. Oton Postružnik
32. Studio crtanog filma
33. U Galeriji suvremene umjetnosti
34. Kožarić, Vaništa, Jevšovar
35. Ivan Kožarić II
36. Ksenija Kantoci
37. Pero Kvirgić
38. Bela Krleža
39. Julije Knifer
40. Vlado Kristl
41. Marčelo Brajnović
42. Vinko Bavčević
43. Milana Hržić-Balić
44. Milan Mikac
45. Danica Pavlić
46. Ksenija Radulić
47. Kosta Angeli Radovani
48. Vojin Bakić
49. Milena Lah
50. Šime Vulas
51. Dušan Džamonja
52. Anka
53. Branko Gavrin
54. Mirjana Kauzlarić
55. Jagoda Antunac
56. Ratko Buljan
57. Tatjana Savić
58. Ilija Bosilj
59. Jagoda Buić
60. Vanja Radauš II
61. Emil Kutijaro
62. Saša Srnec
63. Frano Šimunović
64. Josip Vaništa
65. Albert Kinerl
66. Ivan Picelj II.
67. Julije Knifer II.
68. Gorgona III.
69. Gorgona IV.
70. Gorgona V.

Eksponati od 1. do 34. su iz ostavštine,
a one od 35. do 70.
izveo je Krešimir Tadić

Biografski podaci

Rođen 10. listopada 1930. u Zagrebu.

Diplomirao povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1957. godine. Za vrijeme studija surađivao u kulturnim rubrikama novina i Radio Zagreba. Od 1959. do 1968. radi kao fotograf-snimatelj Odsjeka i Instituta za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Član ULUPUH-a, sudjelovao na brojnim izložbama, objavljivao radove u likovnim monografijama i drugim edicijama. Biran u upravni odbor Udruženja.
Umro 21. srpnja 1976.

Nakon smrti njegova je ostavština pohranjena u Institutu za povijest umjetnosti (preko 13.000 negativa). Prema dogovoru s nasljednicima to sačinjava fundus posebnog — »Foto-arhiva Branko Balić«, kao zasebne cjeline u sklopu foto dokumentacije Instituta.

Izložbe

- 1959. »Mi i naš grad«, Zagreb, Atrij Vijećnice
- 1961. Izložba arhitekture, Zagreb, Studio G
- 1962. »Oblikovanje«, Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt
- 1964. »Rukotvorstva i obrti«, Karlovac, Gardski muzej
- 1965. »Sto godina fotografije u Hrvatskoj«, Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt
 - »Karlovac 1945 — 1965«, Karlovac, Gradski muzej
 - »Zagrebački salon«
- 1966. »Zagrebački salon«
- 1967. Izložba ULUPUH-a i SLUPUJ-a, Prag
- 1970. ULUPUH 1950 — 1970, Zagreb, Umjetnički paviljon
- 1971. »Zagrebački salon«
- 1973. »Fotografija«, Zagreb, Umjetnički paviljon
- 1974. »Zagrebački salon«

Publikacije

- Slikarstvo XIX stoljeća u Hrvatskoj, Zagreb, 1961.
 - G. Gamulin: Stari majstori u Jugoslaviji I i II, Zagreb, 1961, 1964. (u suradnji)
 - A. Bulat-Simić: Mihael Stroy u Hrvatskoj, Zagreb, 1967.
 - V. Horvat-Pintarić: Vjenceslav Richter, Zagreb, 1970. (u suradnji)
 - J. Damjanov: Likovne umjetnosti I i II.
 - J. Depolo — T. Bilopavlović: Tomislav Petranović, Rrvat, Zagreb, 1976.
- Osim toga surađivao je u brojnim katalozima i izdanjima.

Izvedba fotografija

B. Balić i K. Tadić

Izbor i dokumentacija

D. Kovačić, T. Maroević, I. Reberski

Plakat

Tomo Gusić

Prelom kataloga

Roko Bolanča

Tisak

Grafički zavod Hrvatske

Zahvaljujemo Udruženoj samoupravnoj interesnoj zajednici za kulturu grada Zagreba na dodijeljenim sredstvima za održavanje ove izložbe. Inicijativu za njezino postavljenje pokrenulo je sa svoje strane i Udruženje likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske. Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu osigurao je prostorije i pružio tehničku pomoć.